

SNG NOVA GORICA Mojster in Margareta

Svoboda kot največja vrednota nekdanj in zdaj

Čeprav se je v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica 6. julija 2023 končal že podaljšan rok vpisa abonmajev za novo sezono 2023-2024 z ugodnejšimi cenami in prednostmi, se za trenutek povrnimo v program pretekle sezone, ki je postregel s kar nekaj predstavami, prepojenimi z mračnimi vsebinami, vrednimi poglobljenega razmisleka. Ena izmed teh je bila gotovo *Mojster in Margareta*, s krstno uprizoritvijo katere se je 17. septembra 2022 začela sezona in z njenimi ponovitvami v maju in juniju 2023 tudi končala. Zaradi bolezni v ansamblu (covid-19 je bil še zelo prisoten) po premieri namreč ni bilo ponovitev. Te so si sledile šele maja in junija, ko se je lanski program predstav že izpeval. Režijske vajeti je, ob dragoceni dramaturški pomoči Martine Mrhar, tokrat vodila režiserka romunskega rodu Nona Ciobanu, ki je prvič sodelovala z novogoriškim gledališčem, v Sloveniji pa je bila že gostja, in sicer v SNG Maribor, kjer je režirala gledališko inačico filma *Nočni portir*. Roman *Mojster in Margareta* je mojstrsko delo Mihaila A. Bulgakova (1891, Ukrajina -1940, Moskva), ki ga je v slovenski jezik odlično prevedla Katarina Dovč. V romaneskem delu in gledališki priredbi Nona Ciobanu se med seboj spletajo tri zgodbe, ki tako ali drugače obravnavajo nikoli izbojevani boj med dobrim in zlom; za eno ali drugo pa se človek lahko sam odloči, saj ima svobodno voljo, ki ga lahko vodi v dobra ali zla dejanja. Vsaka izmed teh treh zgodb je postavljena

v drugi dogajalni kraj: ena v nadrealno pokrajino Sovjetske zveze, druga v antično Judejo v Kristusovem času, tretja pa v svet sanj. Predano ljubezensko zgodbo, fantastično dogajanje in pikro satiro, vse to je režiserka zmogla voditi in prepletati v gledališki mojstrovini, ki se taka kaže tudi v scenski zasnovi z zahtevno tehnično "mašinerijo" Petra Koširja, ki je izoblikoval tudi video, poln simbolike. Kar zapletena zgodba pripoveduje, kako se v Moskvi po prihodu elegantnega profesorja Wolanda, čarovnika iz neznanega kraja, s svojevrstnimi spremljevalci, za meščane vse spremeni, kljub temu da so vajeni živeti pod jarmom stalinističnega sistema, v katerem si sledijo čudni dogodki, pa tudi izginotja posameznikov so na dnevnem redu. Ljudje postanejo nemirni in sumničavi. Povzročitelj tega nemira, čarovnik-hudič, se vmeša tudi v ljubezensko zgodbo med Margareto in njenim ljubljnim, tako da sama, kot Faust, ponudi peklenščku svojo dušo, le da bi rešila svojega dragega – mojstra, ki je napisal roman z zgodbo o Pilatu in Ješui, in mu vrnila svobodo. Ker so kritiki mojstrovo interpretacijo svetopisemske zgodbe zavrnili, se je sam odpovedal življenju "na svobodi" in se zatekel v norišnico (kamor so sicer v stalinističnih časih spravili marsikoga, ki ni bil naklonjen režimu), tako da se je Margareti zatrdno porodila odločitev, da ga bo za ceno svoje duše rešila. Iz vse, s filozofskimi mislimi prepredene zgodbe, kakor si jo je zamislila in odrsko uresničila režiserka, se

jasno zariše spoznanje, da je za človeka na vrhu lestvice vrednot svoboda. Tista, po kateri je gotovo hrepenel tudi Bulgakov, ko je pisal svoj roman in se moral s spretnostjo pisanja ogniti vsemu temu, kar bi ga privedlo do nemilosti pri tedanjem trinogu. Zlahka so se intelektualci, pa tudi posamezniki, ki se niso strinjali s stalinističnimi političnimi idejami znašli med norci v norišnici, na prisilnem delu, če že niso "izginili" brez sledu. Žal se to dogaja tudi v današnjih časih v državah, kjer so teptane človekove pravice in kjer je svoboda vklenjena v težke verige. Zahtevno uprizoritev je pod vsestransko večjim režijskim vodstvom v umetniško dodelano stvaritev izklesalo petnajst nastopajočih igralk in igralcev iz domačega ansambla in gostov. Vsak izmed njih je eno ali več vlog natančno in zelo izrazito izdelal, hkrati pa se enkratno spojil s soigralci, ki sta jih v nekakšne brezčasne kostume oblekla Nona Ciobanu in Peter Košir. Ob pronicljivem podajanju zgodbe se je gledalcem izluščila tudi misel, da ob pripovedi iz nekdanjih časov oblikovalci predstave opozarjajo na današnja, pogosto slična dogajanja. Grenko lahko spet dodamo, da zgodovina ni učiteljica življenja, kot so o njej trdili Latinci. V zapleteni pripovedi odrske priredbe dela *Mojster in Margareta* so like plastično izoblikovali Peter Harl (Mojster, Ješua, Gledalec), Urška Taufer (Margareta, Gledalka), Gorazd Jakomini (izrazito zlodejski Woland), Miha Nemeč (Korovjev),

Andrej Zalesjak (Behemot), Jure Kopušar (Azazello; za to vlogo enega izmed hudičevih spremljevalcev – poleg drugih vlog v drugih predstavah – je Kopušar prejel *nagrado tantadruj za igralske stvaritve*, Trst 2023), Medea Novak (Hella), Radoš Bolčina (Stravinski, Pilat, Meigel), Matija Rupel (Ivan, Matej Levi, Gledalec, Markiza), Žiga Saksida (Berlioz, Varenuha, Kriminalist, Jacques), Blaž Valič (Afranij, Rimski, Abadon), Anuša Kodelja / Tina Resman (Sestra, Gledalka, Ana, Tofana), Lara Fortuna (Poštarka, Gledalka,

Frida), Jakob Šfiligoj (Kajfa, Gledalec, Vasilij, Švilja) in Dečko).
Romeo Grebenšek (Lihodejev, Juda, Prohorjev glas, Fantek,

IŠA

Foto SNG Nova Gorica / Peter Uhan